

Универзитет у Бањој Луци
Факултет политичких наука

Комисија за оцјену и одбрану завршног мастер рада на другом циклусу студија

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА	
ПРИМЉЕНО:	02. 02. 2022
	124/22

Научно-наставном вијећу Факултета политичких наука

Предмет: Извјештај о оцјени завршног мастер рада кандидаткиње Јелене Ћургуз

Научно-наставно вијеће Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци је, на својој 123. сједници, закљученој 15. 07. 2020. године, одлуком број 08/3.652-5/20, именовало Комисију за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу студијског програма Новинарство и комуникологија под називом: *Усменост у друштвеном комуницирању у културном простору Босне и Херцеговине* кандидаткиње Јелене Ћургуз, у сљедећем саставу:

1. Доц. др Драгана Трнинић, доцент, ужа научна област *комуникологија*, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предсједница;
2. Проф. др Александар Богданић, редовни професор, ужа научна област *комуникологија*, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан-ментор;
3. Доц. др Анђела Купрешанин Вукелић, доцент, ужа научна област *новинарство*, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, чланица.

Након што је прегледала и детаљно анализирао завршни рад Јелене Ћургуз, Комисија подноси Научно-наставном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањалуци сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени урађеног завршног (мастер) рада на другом циклусу студија под називом *Усменост у друштвеном комуницирању у културном простору Босне и Херцеговине*

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Јелена Ћургуз је рођена 9. јуна 1982. године у Загребу. Гимназију је завршила у Бањалуци. Студиј новинарства и комуникологије је завршила на Факултету политичких наука Универзитета у Бањој Луци 2017. године, просјечном оцјеном 9,52, и стекла звање *дипломирани новинар – 240 ECTS*. Други циклус студија на Факултету политичких наука у Бањој Луци, на студијском програму новинарства и комуникологије, смјер *комуниколошке студије*, уписала је 2018. године и положила све испите просјечном оцјеном 9,86. Радилa је на Комуниколошком колеџу у Бањалуци као водитељка службе заједничких послова. Објавила је, као коаутор, два научна рада:

Богданић, А., и Ћургуз, Ј. (2015). Новинарност електронских медија у вријеме изборне кампање: упоредна анализа Дневника 2 РТВБН и РТРС. У А. Богданић (ур.), *Медијска слика: истраживања о одговорном новинарству* (стр. 87-108). Бања Лука, БиХ: Универзитет у Бањој Луци, Факултет политичких наука.

Богданић, А., Карановић Б., и Ћургуз, Ј. (2016). Медијска конструкција менталитета жртве у свјетлу теорије култивације. *Идентитети – културе – језици: годишњак Филозофског факултета Свеучилишта у Мостару*, 2, 221-239.

ОЦЈЕНА РАДА

Увод

Завршни рад на другом циклусу студија под називом *Усменост у друштвеном комуницирању у културном простору Босне и Херцеговине* садржи 156 страна. Главна поглавља чине: Увод, Комуницирање у породици, с пријатељима, комшијама и мјештанима, Образовно комуницирање, Службено и услужно комуницирање, Масовни медији, Електронско дописивање и Закључно разматрање, а у оквиру ових поглавља садржана су 24 потпоглавља. Прилози садрже 11 фотографија, а Кориштени извори садрже попис 181 јединице (књиге, научне студије и чланци, текстови из новина и часописа и са интернетских портала, закони и подзаконска акта, акта образовних установа, саопштења за јавност и др).

Приказ детаљне структуре рада

1. УВОД

1.1. Теоријски оквир

1.2. Хипотетички оквир и методе истраживања

2. КОМУНИЦИРАЊЕ У ПОРОДИЦИ, С ПРИЈАТЕЉИМА, КОМШИЈАМА И МЈЕШТАНИМА

2.1. Народни обичаји

2.1.1. *Крсна слава*

2.1.2. *Мјесне славе*

2.1.3. *Зборови и вашари*

2.1.4. *Друга народна окупљања*

2.1.5. *Сахрана*

2.1.6. *Свадба*

2.1.7. *Рођење дјетета*

2.1.8. *Прославе матура*

2.2. Свакодневна дружења

2.2.1. *Кафићи*

2.2.2. *Остала мјеста*

2.3. Народно стваралаштво

3. ОБРАЗОВНО КОМУНИЦИРАЊЕ

3.1. Основно и средње образовање

3.1.1. *Наставни програми предмета*

3.1.2. *Правила и критерији оцјењивања*

3.1.3. *Правила о обавјештавању и понашању у школи*

3.1.4. *Извођење наставе*

3.1.5. *Провјера знања*

3.2. Високо образовање

4. СЛУЖБЕНО И УСЛУЖНО КОМУНИЦИРАЊЕ

5. МАСОВНИ МЕДИЈИ

5.1. Празнични садржаји на телевизији

5.2. Остали садржаји и језик у масовним медијима

5.3. Уређивачка политика у масовним медијима

6. ЕЛЕКТРОНСКО ДОПИСИВАЊЕ

7. ЗАКЉУЧНО РАЗМАТРАЊЕ

8. БИЉЕШКЕ

9. ПРИЛОЗИ

10. КОРИШТЕНИ ИЗВОРИ

Предмет истраживања

Овај рад истражује трагове прве усмености и рану писменост у друштвеном комуницирању у културном простору Босне и Херцеговине. Прва усменост односи се на усмено комуницирање које је постојало прије појаве писма а у траговима се задржало до данас, а рана писменост се односи на писмено комуницирање које се огледа у начелним и непрецизним правилима, непотпуним обавјештењима, посматрању учења као усвајања велике количине података и друге врсте писменог комуницирања између фазе прве усмености и развијене писмености. Кандидаткиња указује на ове појаве у неколико области друштвеног комуницирања: народним обичајима, личном комуницирању, образовном комуницирању, службеном и услужном комуницирању, као и у масовним медијима. Исто тако, указује и на особине друге усмености (усмено комуницирање путем електронских медија) у телевизијском програму и на особине електронског дописивања.

Хипотетички оквир рада

С обзиром на интерпретативно-критички приступ у раду, кандидаткиња је поставила радну хипотезу да је у друштвеном комуницирању у културном простору Босне и Херцеговине значајно заступљено усмено комуницирање са особинама прве усмености, као и рана писменост. Поред тога, кандидаткиња полази од претпоставки да је усмено друштвено комуницирање у културном простору Босне и Херцеговине често ритуално, дубоко-контекстуално и одбрамбено.

Методолошки оквир рада

Највећим дијелом ово је библиотечко-теоријско истраживање, у ком кандидаткиња представља и анализира идеје и сазнања из научних и стручних радова из области комуникологије, антропологије, културологије, етнологије, социологије, психологије, лингвистике и методике наставе. Поред тога, рад садржи и емпиријски дио, у ком се користе квалитативна анализа садржаја и посматрање. Овим методама кандидаткиња истражује поједина законска и подзаконска акта, наставне програме предмета, службена обавјештења и телевизијске емисије, као и народне обичаје и свакодневно лично комуницирање.

Резултати истраживања

Ово истраживање показало је да у културном простору Босне и Херцеговине постоји низ трагова прве усмености. Они се могу уочити у неколико породичних и вјерских празника, попут крсне славе, као и у народним обичајима какви су мјесне славе, зборови, вашари, сахране и свадбе. Такође, ови трагови виде се и у стварању усмених дјела (пјесме и здравице) и кориштењу увријежених израза (пословице, изреке, псовке, клетве, бројалице, успаванке, надимци), кроз плес у колу и др.

Кандидаткиња је установила да постоји и рана писменост, и то у образовном, службеном и услужном комуницирању, као и уређивачкој политици јавних медија. Између осталог, наставни програми појединих предмета у основној и средњој школи, по мишљењу кандидаткиње, садрже велики број наставних јединица у односу на број часова и доб ученика, а исходи предвиђају памћење великог броја података. С друге стране, истим програмима није предвиђен развој вјештина писменог изражавања. Анализом наставних програма из српског језика и појединих истраживања о писменим радовима ученика, кандидаткиња је утврдила да су у свим разредима предвиђени бројни задаци из писменог изражавања, али да наставни програми садрже обимно градиво које може да отежа испуњење свих циљева у вези с писменим изражавањем, као и да ученици најчешће пишу тзв. лирске саставе, а много мање саставе из публицистичког, научног и административног стила, односно извјештајне и аргументативне радове.

У истраживању је указано и на подзаконска акта у области основног и средњег образовања, која дају могућност за честе усмене провјере знања, али не нуде разрађене критерије оцјењивања. Такође, кандидаткиња је установила да поједина акта основних и средњих школа и високошколских установа садрже често начелна и непрецизна правила у вези с извођењем наставе и провјере знања. Исто тако, описала је и службена писана обавјештења установа и предузећа која су била непотпуна, нетачна или неблаговремена. За уређивачку политику у јавним (радио-телевизијским) медијима сматра да је, такође, примјер ране писмености, јер општи принципи нису довољно операционализовани.

Кад је ријеч о особинама усменог друштвеног комуницирања, кандидаткиња је показала да је оно често ритуално. Између осталог, такво је усмено и невербално комуницирање током породичних и мјесних окупљања и народних обичаја, али и током свакодневног неформалног дружења пријатеља и комшија. С друге стране, друштвено

усмено комуницирање је понекад и одбрамбено (у виду испољавања надређености, надмоћи и просуђивања), рецимо, комуницирање између ученика и наставника или пацијента и љекара. Исто тако, кандидаткиња сматра да начелна или непотпуна акта и обавјештења говоре о томе да је друштвено комуницирање у значајној мјери и дубоко-контекстуално, тј. да се доста тога „подразумијева“ и није експлицитно изречено.

Иако то није била главна тема истраживања, кроз садржај појединих забавних и информативних емисија на телевизији указано је и на трагове прве усмености у другој усмености. Исто тако, кандидаткиња се осврнула на нека истраживања о електронском дописивању путем мобилних телефона и интернета, те сматра да настаје нова врста ране писмености, јер такво писмено комуницирање, по више својих обиљежја, подражава говор.

Кад је ријеч о утицају прве усмености и ране писмености на међуљудске односе, кандидаткиња сматра да ритуално комуницирање у породичним окупљањима, народним обичајима и свакодневним дружењима може да помогне у његовању разговора и усменог стваралаштва, чувању наслеђа и одржавању заједнице. С друге стране, у таквој заједници људи некад траже помоћ („везу“) и за друштвене услуге и обавезе, што може да утиче на стварање корупције.

Такође, полазећи од Гибових сазнања да одбрамбена средина отежава комуницирање, за одбрамбеност коју је уочила у здравственом и образовном комуницирању, кандидаткиња мисли да би могла отежати успјешно лијечење и образовање ако пацијент и ученик процијене да не могу отворено да разговарају са љекаром и наставником.

С друге стране, када су писана правила, обавјештења и упутства непотпуна, неблаговремена, нејасна или недоступна, она могу да ометају грађане у испуњавању обавеза и кориштењу услуга, а они се за разне информације и даље често морају распитивати усмено. Тако се, између осталог, људи окрећу за помоћ својој родбини и познаницима, па се може рећи да рана писменост доприноси и да људи задржавају или развијају способност сналажења помоћу усменог комуницирања. Исто тако, кандидаткиња указује да неразвијена уређивачка политика у (јавним) масовним медијима можда отежава постизање сагласности у редакцијама о томе како треба да се дослиједно спроводе поједина новинарска начела.

Наставни програми предмета који садрже обимно градиво кандидаткињу упућују на претпоставку да се школовање у Босни и Херцеговини често поима као „учење напамет“. Истовремено, с обзиром на то да у већини наставних програма није

предвиђено писање састава и ученици писмено изражавање развијају претежно на једном предмету (из матерњег језика), поставља се питање да ли је то довољна припрема за високо образовање и послове у којима се захтијева развијена писменост. Поред тога, начелни критерији за провјеру знања у школама не пружају, чини се, јасне упуте за објективно и дослиједно оцјењивање, што доводи у питање упоредивост закључних оцјена, а може да створи и неповјерење ученика. Слично томе, описане непрецизне одредбе у вези с провјером знања и неким другим питањима у правилницима високошколских установа упућују на закључак да многе процедуре могу да се спроводе незванично а информације да се саопштавају усмено, што може да узрокује недослиједности у студију и раду.

НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Освјетљавање друштвеног комуницирања из угла медијске теорије даје нам увид у комуникативне медије којима се служимо, особине тих медија и њихову улогу у међуљудским односима и култури. Научни допринос овог рада састоји се у испитивању два, по много чему, различита комуникативна медија или кода – говора и писма, прецизније Онгових појмова усмености и писмености – у културном простору Босне и Херцеговине. Истраживање је показало да у појединим областима друштвеног комуницирања постоји доста трагова прве усмености, као и рана писменост, те да се у њима могу уочити особине ритуалног и одбрамбеног комуницирања. На тај начин је рад пружио увид да се писмено комуницирање у нашем поднебљу често не користи за детаљно регулисање друштвених односа и дјелатности, него да се и даље умногоме ослањамо на (непосредно) усмено комуницирање.

ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Комисија сматра да је кандидаткиња Јелена Ђургуз спровела истраживање у складу с пријављеном темом и да њен завршни рад садржи све битне елементе једног научног истраживања, као и сва обиљежја самосталног дјела. Поред тога, комисија сматра и да је тема логички досљедно обрађена, да су подаци доведени у везу с хипотезама и да су потврдили хипотетичке ставове. Рад је значајан и у томе што представља једно од ријетких истраживања усмености и писмености на нашим просторима. На тај начин

овај рад нуди поједина важна сазнања која могу бити добро полазиште за даља истраживања.

Имајући у виду наведене чињенице и оцјене, Комисија Научно-наставном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци

ПРЕДЛАЖЕ

да Јелени Ћургуз одобри јавну одбрану завршног мастер рада из области комуниколошких студија на тему *Усменост у друштвеном комуницирању у културном простору Босне и Херцеговине*

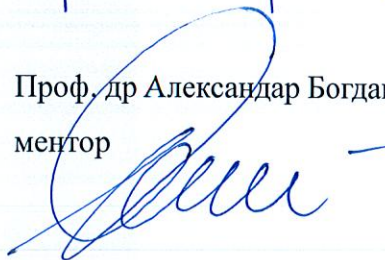
У Бањалуци, 26. јануара 2022. године

КОМИСИЈА

Доц. др Драгана Трнинић,
предсједница

Проф. др Александар Богданић, члан-
ментор

Доц. др Анђела Купрешанин Вукелић,
чланица

Број:08/1.72/22

Датум: 24.01.2022.

На основу члана 3. Правилника о поступку провјере оригиналности завршних радова студената на II и III циклусу студија Универзитета у Бањој Луци број 02/04-3.2688-4/17 од 28.09.2017. године издаје се

У В Ј Е Р Е Њ Е

Овим се потврђује да је мастер рад кандидаткиње **Јелене Ђургуз** под називом „Усменост у друштвеном комуницирању у културном простору Босне и Херцеговине“ провјерен путем званичног софтвера за откривање плагијата дана 21.01.2022. године.

Шеф библиотеке

Продекан за научноистраживачки рад

ДОСТАВЉЕНО:

- Ментору
- А/А